

Catalunya demana més autogovern

La setmana passada es va fer el debat de política general al Parlament de Catalunya. A banda de ser el darrer sota el llarg mandat de Pujol, el debat va deixar clar que totes les forces polítiques amb representació al Parlament català excepte el PP –123 de 135 diputats– són partidàries de reformar l'Estatut.

Un homenatge militar, que esdevindrà mensual, a una bandera espanyola gegantina, de 294 m², plantada al mig de la plaça de Colón de Madrid, amb Federico Trillo, ministre de Defensa, advertint que l'exèrcit "defensarà la unitat d'Espanya". Aquesta era la imatge simbòlica que il·lustrava la resposta del Govern espanyol a la proposta del lehendakari, Juan José Ibarretxe, de revisar el marc de relacions entre el País Basc i Espanya. L'homenatge a la bandera espanyola també coincidia amb el debat de política general al Parlament de Catalunya. Un debat que deixà clar, segons tots els partits, excepte el PP, que cal reformar l'actual marc estatutari per millorar l'autogovern català.

La interpretació restrictiva de la Constitució i dels estatuts dels successius governs espanyols han portat a un estancament de l'anomenat model autonòmic dissenyat en la transició. Gairebé vint-i-cinc anys després dels pactes constitucionals encara no s'han completat, ni de bon tros, els traspasos previstos en els estatuts de Catalunya, del País Valencià, de les Illes o del País Basc i Galícia. Els diferents governs espanyols –primer d'UDC, després del PSOE i ara del PP– han observat sempre amb moltes reticències l'increment de competències autonòmiques dels territoris que mantenen reivindicacions nacionals històriques.

Aquest ofegament progressiu del desenvolupament d'un veritable estat de les autonomies, especialment des que el Partit Popular té majoria absoluta, ha posat de manifest totes les contradiccions d'aquest model d'estat. Una fórmula que ningú no es creu i que va néixer amb les pors i les amenaces de cinquanta anys de

dictadura franquista. Des del centre de l'estat es considera que les competències autonòmiques han arribat ja massa lluny. Des de les anomenades "perifèries" es reivindica la plurinacionalitat de l'estat.

És, doncs, un model d'estat que ja no serveix a ningú, ni tan sols als anomenats partits "constitucionalistes", el PP i el PSOE, que en les seves gestions de govern l'han viscut més com una molèstia necessària que no pas com una oportunitat veritable per superar les confrontacions nacionals dins d'Espanya.

En aquest context d'estancament i de desacomplexament del nacionalisme espanyol, que veu com un excés tot el que l'estat de les autonomies ha cedit fins ara, prenen cada vegada més força les veus que parlen de la necessitat de revisar el model de relacions entre les nacions de l'estat espanyol. La intervenció que més clarament ha afrontat aquests temes i la més controvertida ha estat la del president del Govern basc, Juan José Ibarretxe. El lehendakari proposa per al País Basc un "estatus de lliure associació amb Espanya", de manera que les relacions siguin d'igualtat i no de subordinació.

La proposta d'Ibarretxe topa amb l'enfrontament radical dels dos partits majoritaris espanyols, PP i PSOE, que l'han titllada fins i tot de "deliri". Però aquesta intransigència contrasta amb propostes semblants que des de fa temps es defensen des de l'òrbita catalanista i que el darrer debat de política general de Catalunya ha posat de nou en l'agenda política.

Des de la proposta d'Estatut d'ERC fins avui. Potser la formulació més semblant és la que va presentar ERC el 14 d'abril del 1999. La formació inde-

El lehendakari, Juan José Ibarretxe, compareix davant la premsa, després del seu discurs en el debat de política general del País Basc, en el qual reivindicà un nou estatus per al País Basc.

pendentista va fer públic un avantprojecte d'Estatut nacional de Catalunya, elaborat per un equip de juristes. L'article primer ja reivindica el dret a l'autodeterminació del poble català i proposa que s'estableixi "l'estat lliure de Catalunya, associat al regne d'Espanya". La formació liderada per Josep-Lluís Carod-Rovira assegura que la fórmula d'estat lliure associat té cap perfectament en la UE, ja que és la mateixa que s'utilitza per definir la vinculació de *länder* com el de Baviera, a Alemanya. Quant als efectes formals, la proposta d'ERC arriba un pas més enllà de la formulada per Ibarretxe, ja que en el seu discurs el lehendakari en cap moment es va referir a convertir el País Basc en un estat lliure associat, sinó que només va parlar de dotar el país d'un "estatut de lliure associació" amb Espanya.

Aspectes formals a banda, els objectius finals d'ambdues propostes cerquen el mateix: el reconeixement del dret a l'autodeterminació de les nacions que integren avui l'estat espanyol. I és en aquest camí on es produeixen complicitats, de diferent nivell, en la quasi totalitat dels partits que avui tenen representació al Parlament català.

Si bé, excepte pel que fa al PP, hi va haver consens en la necessitat de reformar l'Estatut, amb la vista més posada en les eleccions de l'any vinent ni CiU va votar la proposta del PSC, ni els socialistes van voler donar suport a la de CiU. Però

Tot i diferències ideològiques evidents, entre els partits catalans hi ha moltes coincidències en l'àmbit de la millora de l'autogovern

l'aritmètica parlamentària va permetre que s'aproveïssin les propostes del grup convergent i d'ERC. La de la federació liderada per Jordi Pujol insta a "la modificació en la pròxima legislatura de l'actual marc estatutari per garantir la salvaguarda dels drets de Catalunya". La presentada per ERC insta també a modificar l'Estatut, la propera legislatura, i a iniciar un procés per a la "devolució dels drets històrics de Catalunya". Aquest darrer concepte, doncs, introdueix una nova via per al reconeixement de l'autodeterminació, que ja s'ha utilitzat en altres països

europaus, com és el cas d'Escòcia, i que comportaria equiparar la situació de Catalunya amb la de les comunitats que tenen reconeguts els drets forals, és a dir, el País Basc i Navarra. La proposta presentada pel PSC aspira a iniciar el procés de reforma estatutari en sis mesos i a "explorar la via de la devolució dels drets històrics". Aquesta va obtenir el suport d'ICV. Per tant, al marge de les manobres parlamentàries i electorals, quasi tots els partits catalans comparteixen la idea de la necessitat d'un canvi de marc estatutari.

La gradació de les aspiracions d'autogovern entre els partits catalans és evident. Una evidència, però, que sovint amaga les coincidències en molts aspectes. Documents de les diverses formacions, els informes de la comissió per a la millora de l'autogovern del Parlament català i conferències de líders polítics han desgranat una sèrie de coincidències entre els diferents partits que podrien aproximar-se als plantejaments d'Ibarretxe.

Canvi en les relacions Catalunya-Espanya. La coincidència de la necessitat de canviar, doncs, el marc de relacions entre Catalunya i Espanya és la primera. A banda de la proposta d'ERC de l'estat lliure associat, les altres formacions han proposat altres vies. CiU, a través d'un document presentat pel Govern català a l'espanyol, al passat mes de març, recull la ja antiga proposta de convertir la Generalitat en l'administració única de l'estat a Catalunya. El líder del PSC, Pasqual Maragall, s'ha mostrat partidari d'una relació federal que respecti les diferències entre els "pobles d'Espanya". Una visió que ha estat ben rebuda per sectors del PSOE, com el de les Illes, el País Valencià o l'Aragó, però que és vista amb certes reticències per altres sectors del socialisme espanyol.

Els canvis administratius que comporta una revisió de les relacions entre Catalunya i Espanya repercuteixen també en altres àmbits, com el de la representació exterior o el del poder judicial. Tant ERC com CiU coincideixen —de manera semblant amb la proposta d'Ibarretxe— en la necessitat de la constitució d'un poder judicial català, en el qual el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya hauria

D'esquerra a dreta, Jordi Portabella, Josep-Lluís Carod-Rovira i Jaume Renyer, en la presentació de la proposta d'Estatut d'ERC, l'abril del 1999. A la dreta, el president català, Jordi Pujol, en el seu darrer debat de política general, celebrat la setmana passada.

de ser la darrera instància judicial. En aquesta segona part de la proposta, de nou la coincidència entre tots els partits del Parlament català és gairebé completa, ja que només és contrari el PP.

Pel que fa a la representació exterior, hi ha un espai de coincidència entre les forces catalanes –de nou sense els populars–. Es reivindica la necessitat de la presència directa de representants del Govern català en les institucions de la UE, com fan els *lander* alemanys. I una vegada més són totes les formacions excepte la del PP les que coincideixen a defensar la representació directa de Catalunya en institucions internacionals com la UNESCO.

Millorar el finançament. El tema del finançament ha evolucionat en els darrers anys. ERC va quedar sola inicialment en la defensa d'un sistema de finançament basat en el concert econòmic, com el de les comunitats forals. És a dir, la recaptació de tots els impostos i la negociació amb l'estat d'una quota en concepte dels serveis que aquest presta a la comunitat. Una idea que també comparteix ICV

Per la seva part, CiU reclama administrar tots els impostos i ampliar les competències en sectors productius financers, com ara banques i caixes i mercats de valors. El PSC defensa una millora progressiva del sistema de finançament que "equipari en ingressos" totes les comunitats autònomes amb les de règim foral.

Tot i que les diferències ideològiques són evidents, entre els partits catalans hi

ha moltes coincidències en l'àmbit de la millora de l'autogovern. Unes coincidències que, tot i ser força distants, no van en una direcció gaire diferent de la proposta d'Ibarretxe. Potser per això mateix, tal com va dir Jordi Pujol en una de les seves intervencions al Parlament de Cata-

lunya durant el debat de política general, la proposta del president basc ha topat amb tanta virulència en el PP i el PSOE perquè l'estat no està disposat a dialogar gens per evitar haver de cedir a res.

Enric Rimbau

El Born

octubre
2002

Ciutat i memòria

L'excavació a l'antic mercat del Born de Barcelona ha suscitat una de les polèmiques ciutadanes més interessants dels últims anys. Descobreix la història del recinte, l'evolució del conflicte els últims mesos i una proposta d'ús per al nou Born.

A més, reproduïm la taula rodona sobre l'estat actual de la cultura i recordem el Congrés Eucarístic d'ara fa cinquanta anys.

Consell de Cant, 278, 1r 2a - 08007 Barcelona - 93 488 34 82 - aven@relemalles.com

I al novembre El Neolític. La primera revolució al Mediterrani